

PATVIRTINTA

Šiaulių lopšelio-darželio „Bitė“ direktoriaus

2026 m. kovo 19 d. įsakymu Nr. V3-64 (1.6 E)

ŠIAULIŲ LOPŠELIO-DARŽELIO „BITĖ“ POZITYVAUS ELGESIO SKATINIMO SISTEMOS APRAŠAS

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Šiaulių lopšelio-darželio „Bitė“ (toliau – lopšelis-darželis) pozityvaus elgesio skatinimo sistemos tvarkos aprašas (toliau – Aprašas) reglamentuoja pozityvaus elgesio skatinimo principus, lygius, formas, priemones.

2. Pozityvaus elgesio skatinimo sistemos tikslas – apibrėžti bendruomenės pozityvaus elgesio skatinimo modelį, kuriant pozityvią mokymosi aplinką, skatinant tinkamą bendruomenės narių elgesį, padedant vaikams įsitraukti į ugdymo(si) procesą ir patirti sėkmę.

3. Pozityvaus elgesio skatinimo modelis pagrįstas šiais principais:

3.1. Bendruomeniškumo. Svarbu atpažinti ir skatinti visų bendruomenės narių (ugdytinių, darbuotojų) pozityvų elgesį.

3.2. Individualizavimo. Sprendimai, susiję su vaiko pozityvaus elgesio skatinimu, priimami atsižvelgiant į jo amžių, brandą, psichines ir fizines savybes, poreikius ir kitas svarbias aplinkybes.

3.3. Prioritetiškumo. Siekiant tinkamo vaikų elgesio svarbu teikti prioritetą pozityvioms elgesio skatinimo strategijoms. Naudojant pozityvias elgesio skatinimo strategijas vaikų elgesio pokyčius galima konstruoti veiksmingiau nei taikant drausminamąsias priemones.

3.4. Sistemiskumo ir modeliavimo. Pedagogų pozityvaus elgesio raiška skatina dažnesnes vaikų tinkamo elgesio aprašas.

4. Pozityvus elgesys – tai veiksmas, kuris atitinka socialinį, kultūrinį, situacinį ir fizinę aplinkos, kurioje jis vyksta, kontekstą. Tai elgesys, kuris kuria gerą atmosferą, padeda palaikyti sveikus, draugiškus, saugius santykius.

II SKYRIUS POZITYVAUS ELGESIO SKATINIMO MODELIS

5. Pozityvus elgesys lopšelyje-darželyje skatinimas trimis lygmenimis:

5.1. Lopšelio-darželio lygmeniu. Bendruomenė savo elgesį modeliuoja vadovaudamasi lopšelio-darželio vizija, misija, vertybėmis, Šiaulių lopšelio-darželio „Bitė“ smurto ir priekabiavimo prevencijos politikoje integruotose Darbuotojų darbo etikos taisyklėmis. Ugdytinių pozityvaus elgesio skatinimas reglamentuotas lopšelio-darželio ikimokyklinio ugdymo programoje „Kalbu, žaidžiu – pasaulį atrandu“, priešmokyklinio ugdymo bendrojoje programoje, socialinio pedagogo ir darbo grupių įgyvendinamuose projektuose, programose, grupių savaitiniuose ugdymo(si) planuose. Ugdytinių pozityvus elgesys skatinamas įtraukiant juos į įvairius lopšelio-darželio renginius (konkursus, viktorinas, projektus, akcijas ir kt.). Smurto ir/ar patyčių prevencija vykdoma vadovaujantis Smurto ir/ar patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkos aprašu ir Smurto ir priekabiavimo prevencijos politika.

5.2. Grupės lygmeniu. Grupėse sukurtos ir vizualizuotos vaikų elgesio taisyklės, susitarimai, ritualai, kurie padeda kurti pozityvius ugdytinių tarpusavio santykius. Grupėse įgyvendinami ilgalaikiai

ir trumpalaikiai projektai, organizuojami ugdytinių-šeimų-mokytojų bendri renginiai, išvykos, kurie mažina netinkamo elgesio apraiškas ir kuria saugią, pagarba grįstą ugdymo(-si) aplinką visiems ugdymo proceso dalyviams;

5.3. Individualiu lygmeniu. Siekiant ugdytinių pozityvaus elgesio, jie skatinami nuolat reflektuoti savo elgesį, atpažinti ir tinkamai reikšti emocijas, į(si)vertinti. Už pozityvų elgesį vaikai skatinami pagyrimais, lipdukais.

6. Mokytojas kuria pozityvius santykius su ugdytiniais ir taip prisideda prie pozityvaus elgesio mokymo ir skatinimo modelio įgyvendinimo lopšelyje-darželyje:

6.1. Mokytojas, pastebėjęs ugdytinio elgesio sunkumus, jį stabdo naudodamas pozityvias drausminimo priemones.

6.2. Mokytojas kalbasi su ugdytiniu. Pokalbio metu aiškinasi susirūpinimą keliančio elgesio priežastis, tariasi dėl problemos sprendimo. Numato skatinimo priemones ir (ar) nusiramino būdus.

6.3. Mokytojas konsultuojasi su mokyklos švietimo pagalbos specialistu (-ais) dėl pokalbio su ugdytiniu vedimo eigos, galimų susitarimų problemai išspręsti, tinkamiausios skatinimo sistemos vaikui.

6.4. Mokytojas kalbasi su ugdytinio tėvais, aptaria galimus vaiko netinkamo elgesio įveikimo būdus, susitaria dėl jų įgyvendinimo ir vaiko skatinimo patyrus sėkmę.

III SKYRIUS

POZITYVAUS ELGESIO SKATINIMO FORMOS

7. Pozityvus elgesio skatinimo formos:

7.1. Socialinis:

7.1.1. Verbalinis skaitinimas. Žodinio paskatinimo pagrindinės formos: pagyrimas ir padaršinimas. Verbaliniai paskatinimai turi būti aiškūs ir nukreipti į konkretų vaiko elgesį: vietoj bendro „labai gerai“ mokytojas įvardija, ką vaikas stengiasi pasiekti, ką jam pavyko atlikti. Tokie žodiniai paskatinimai vaikui aiškiai parodo, ką jis daro gerai, stiprina norą elgesį tęsti ar pakartoti, padeda vaikui suvokti socialinius lūkesčius. Tai stiprina ikimokyklinio amžiaus vaiko savivertę, suteikia pasitikėjimo susidurti su didesniais iššūkiais.

7.1.2. Neverbalinis skatinimas. Tai yra bet kokia neverbalinė komunikacija, pavyzdžiui, gestas, veido išraiška, judesys. Neverbalinis skatinimas papildo verbalinį skatinimą, nes tai yra bendravimo dalis. Svarbu atkreipti dėmesį, kad tai, ką mes sakome žodžiu, sutaptų su mūsų neverbaline komunikacija. Neverbalinį skatinimą taip pat galima taikyti tokiais atvejais, kai neturime galimybių pasakyti žodžiu arba kai nenorime atkreipti kitų dėmesio.

7.2. Privilegijos: veiklos pabaiga 5 minutėmis anksčiau, pertrauka tarp užduočių, medžiagos surinkimas iš ugdytinių, išdalinimas ugdytiniais, pasėdėti mokytojo kėdėje, būti mokytojo padėjėju, pasirinkti sėdėjimo vietą, naudotis grupės informacinėmis technologijomis, pasirinkti grupės draugą komandiniam darbui, parinkti penktadienio pasaką, galimybė rinktis/parinkti grupės veiklą iš sąrašo, būti mokytoju, grupei papasakoti linksmą nuotykį, įjungti/išjungti šviesas, laikas sensoriniame kambaryje, aplankyti ypatingą žmogų, aplankyti kitą grupę.

7.3. Mokytojo elgesio pavyzdys (modeliavimas). Modeliavimas gali reikštis įvairiomis formomis: emocijų valdymo demonstravimu, socialinių ir emocinių kompetencijų rodymu, kasdien kuriant pozityvią grupės bendravimo kultūrą.

7.4. Apdovanojimai: lipdukai, vaizdo įrašai, laikraščiai, knygos, blizgučiai, plastikiniai žaislai, žaislai su siurbtukais, karoliukai, žaidimų figūrėlės (gyvūnai, žmonės, maistas), „fidget“ žaislai, disko kamuoliai, vėjo sukami žaislai, pupų maišeliai, kaladėlės, mašinėlės, traukiniai, kortos, komiksai, juostelės, akmenėliai, išmaniosios priemonės.

7.5. Individualios veiklos: „IT“ laikas, žaidimas su bendraamžiais, pasiklausti muzikos, eiti pas švietimo pagalbos specialistą, žaisti slėpynes, bėgimas lauke, šokiai, fotografuoti, balionų pūtimas, vandens žaidimai, slėpynės su antklode, persirengti, vaidmenų žaidimas, paveikslų, žurnalų žiūrėjimas, muilo burbulų pūtimas, grupės skelbimų lentos dekoravimas.

7.6. Sensorinės priemonės:

7.6.1. vizualinės: piešti ant lentos, piešimas, tapymas, lavos lempa, optinio pluošto lempa, skysčio laikmačiai, šviečiantys žaislai, šviesos stalas, šviesos kubai, sensomotorinės plytelės.

7.6.2. taktilinės: nugaros kasymas, masažas, apkabinimas, kutenimas, stiprus tam tikrų kūno vietų spaudimas, žaidimas kamuoliuku, plojimas rankomis, teplojimas pirštais, putomis, žaidimas plastelinu, šlykštuku, sukami nerimui mažinti skirti žaislai, spaudžiami žaislai, silpni ranka/lipnūs žaislai, terapinė plastilino masė, lankstūs žaislai, kinetinis smėlis, spaudimo kamuoliukas, susukami žaislai, pirštinė, sensorinės gleivės („slime“), šviesos stalas/žaidimas su ryžiais/kruopomis, plaukų šukavimas.

7.6.3. auditorinės: triukšmo skleidėjai, lietaus lazda, lūpinė armonikėlė, švilpukas, žaisliniai instrumentai, barškutis, kikenantis barškutis, burbulinė plėvelė, lipni juosta („Velcro“), užtrauktukai, metalinis sukamas vilkelis ant kieto paviršiaus.

7.6.4. gustatorinės (skonio): atsigerti vandens, obuolį suvalgyti.

7.6.5. olfaktorinės (uoslės): uostyti malonų kvapą, uostyti ugdytiniui svarbų, asocijuojantį kvapą.

7.6.6. vestibuliarinės: nuspėjami/sutarti žaidimo / veiklos modeliai, suptis, fizinė veikla (balansinės lentos, šokinėjimo lynas, lipimas, vaikščiojimas, žaidimai lauke, pasivažinėjimai paspirtiku vežimėliu).

7.6.7. proprioceptinės (kūno judesio): svorio pojūčio suteikimas (ropoti, daryti atsispaudimus, nešioti pasunkintas priemones, pritūpimai), pasipriešinimo pojūčio suteikimas (traukti, stumti sieną), svorio kilnojimas, bėgimas vietoje, šokinėjimas ant kamuolio, stiprūs suspaudimai (apsikabinimai, streso kamuoliuko naudojimas), svertinio kamuolio metimas/gaudymas, šliaužimo kliūčių ruožas, virvės vilkimas, gulėjimas ant pilvo virš mankštos kamuolio ir svorio nešimas per rankas, stalų šluostymas, grindų valymas, nešioti krūvas knygų, nešioti kuprinę su sunkiu daiktu, burbulų pūtimas, gerti per šiaudelį, maisto ar atitinkamo daikto kramtymas pvz. kramtukai, groti pučiamuoju instrumentu, „sumuštinių žaidimas“: vaikas guli ant kilimėlio, o ant jo uždedamas kitas kilimėlis.

8. Siekiant, kad visa grupė laikytųsi susitarimų, galima taikyti bendras skatinimo priemones. Tai padeda ugdytiniams suvokti, kad bendradarbiavimas yra naudingas visiems. Ugdytiniams galima pasiūlyti, kad, jei susitvarkys žaislus per tam tikrą nustatytą laiką, galės patys pasirinkti papildomą žaidimą. Tokiu būdu ugdytiniai mokosi, kad jų elgesys daro įtaką bendrai veiklai.

9. Siekiant, kad pastiprinimas būtų veiksmingesnis, svarbu atsižvelgti, kad jis būtų suteikiamas greitai ir susietas su konkrečiu elgesiu, kitaip ugdytiniai praranda motyvaciją.

10. Dažnas pastiprinimas padeda ugdytiniui greičiau įgyti naujų įgūdžių. Mokantis naujų įgūdžių pradžioje pastiprinimai turi būti teikiami dažnai, pastiprinant beveik kiekvieną kontekstą atitinkantį veiksmą. Kai įgūdis įsitvirtina – galima tai daryti rečiau.

IV SKYRIUS

REKOMENDACIJOS PYKČIO IR NETINKAMO ELGESIO VALDYMUI

11. *Nusiraminimo erdvė/stotelė.* Prasidėjus pykčio reakcijoms, reikėtų ramaus kampelio, kur ugdytinis galėtų ramiai pabūti, nurinti, kol jo priešgyniavimas nevirto smurtu – tai gali būti atskira grupės patalpa, kurioje galima pasėdėti vienam ar su lydinčiu asmeniu, kol pyktis praeis.

12. *Tinkamo elgesio mokymas vaizdinėmis priemonėmis.* Vaikas mokomas atpažinti savo pyktį ir jį valdyti naudojantis ŠVIESOFORO PRINCIPU (raudona, geltona, žalia). Žalia – patenkintas, ramus; geltona – jaučia susierzinimą; raudona – nevaldomas pyktis, STOP. Tikslas yra mokyti vaiką atpažinti kylantį pyktį laiku ir iškelti geltonos spalvos kortelę, kol pyktis nepasiekė piko, nes pasakyti sau STOP greičiausiai gali nepavykti. Tai galima taikyti ugdymo įstaigoje ir namuose.

13. *Pykčio raiškos būdai.* Supažindinti ugdytinius su saugiais pykčio reiškimo būdais: glamžyti arba plėšyti popierių, boksuoti pagalvę, trypti kojomis, įtrinti plastiliną į kartoną, įveikti pyktį „čia ir dabar“ bėgant ar atliekant kitą fizinę veiklą, išreikšti pyktį spalvomis ar nulipdyti iš plastilino. Tai sudaro sąlygas išvengti situacijos, kai žodžiais reiškiamas pyktis, nukreipiamas (nors ir nebūtinai tiesiogiai) į kitus asmenis.

14. Ugdytinį netinkamą elgesį galima stabdyti šiais būdais:

- 14.1. stabdymas žodžiu, išlaikant ramų toną (pvz. Stop);
- 14.2. dėmesio nukreipimas (pvz. pakeisti pokalbio temą);
- 14.3. staigus stimulo pakeitimas (pvz. daryti kažką netikėto, kas nukreiptų vaikų dėmesį);
- 14.4. nukreipimas/peradresavimas (pvz. plėšyk popierių, pakvėpuok, atsigerk vandens);
- 14.5. komunikacijos palengvinimas (pvz. paklausti: ko tu nori? kaip tau padėti? parodyk man. Tu nori išeiti?);
- 14.6. priminimas apie grupės susitarimus;
- 14.7. priminimas apie paskatinimą (jei vaikas bendradarbiauja ir turite susitarimą);
- 14.8. nusiraminimo technikos (veikia tik tada, kai nėra pykčio piko);
- 14.9. alternatyvios komunikacijos priemonių naudojimas.

V SKYRIUS

BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

15. Su Aprašu ugdytinių tėvai supažindinami per Elektroninį dienyną „Mūsų darželis“, tėvų susirinkimų metu, informacija skelbiama lopšelio-darželio elektroninėje svetainėje.

16. Aprašo pakeitimai ar papildymai tvirtinami lopšelio-darželio direktoriaus įsakymu.
